

БӨЛІМ: ЛОГОПЕДИЯ

Инклюзивті білім - өмір қажеттілігі

ЖАРИЯЛАНДЫ 23.12.2024	ТІРЕК СӨЗДЕР әлеуметтік интеграция, білім беру реформалары, ерекше қажеттіліктер, инклюзивті білім беру, қоғамның дамуы, тең мүмкіндіктер	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/173458/
--------------------------	--	--

Халыкова Бағдагүл Бактығалиевна

БҚО, Теректі ауданы, Подстепный №1 ЖОББМ педагог-логопед

Аңдатпа

Бұл мақала инклюзивті білім берудің қоғам үшін маңыздылығын және оның өмірлік қажеттілік екенін талдайды. Инклюзивті білім беру барлық балалар үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге бағытталған, соның ішінде ерекше қажеттіліктері бар балалар да қамтылған. Мақалада инклюзивті білім беру жүйесінің негізі, оның артықшылықтары мен қажеттілігі, сондай-ақ қоғамда осы жүйенің маңызды рөл атқаратындығы жөнінде айтылады. Сонымен қатар, бұл білім беру жүйесінің әлеуметтік және экономикалық аспектілері де қарастырылады.

Кілт сөздер: инклюзивті білім беру, тең мүмкіндіктер, ерекше қажеттіліктер, әлеуметтік интеграция, білім беру реформалары, қоғамның дамуы.

Инклюзивті білім беру дегеніміз — барлық балалар үшін тең мүмкіндік жасау және әрқайсысының жеке ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру процесін ұйымдастыру. Қазіргі қоғамда инклюзивті білім беру тек қажеттілік қана емес, өмірлік маңызды элементке айналып отыр. Бұл жүйе қоғамның барлық мүшелері үшін қолжетімді және әділетті білім беруді қамтамасыз етеді. Инклюзия принциптері барлық балалардың өз әлеуетін толық ашуына мүмкіндік береді және әлеуметтік тұрғыдан

дұрыс интеграциялануына жол ашады. Бұл мақала инклюзивті білім берудің негізгі аспектілерін, оның қоғам үшін маңыздылығын және өмір қажеттілігі ретінде қабылдануын қарастырады.

Инклюзивті білім берудің мәні мен маңызы

Инклюзивті білім беру — бұл барлық балаларды, олардың мүмкіндіктері мен ерекшеліктеріне қарамастан, бір білім беру жүйесіне енгізу процесі. Мұндай білім беру жүйесінде барлық балаларға жеке көзқарас пен қолдау көрсету арқылы олардың интеллектуалды және әлеуметтік дамуына жағдай жасалады. Бұл тәсіл қоғамдағы әртүрлілікті құрметтеуді, ерекше қажеттіліктері бар балаларды қоғамға толыққанды қосылуға мүмкіндік беруді көздейді. Инклюзивті білім беру әлеуметтік әділеттіліктің негізі бола отырып, әр адамға тең мүмкіндіктер жасауға бағытталады.

Инклюзивті білім берудің ең басты мақсаты — барлық балаларды тең дәрежеде білім беру процесіне тарту. Бұл әр баланың өзінің толық әлеуетін ашуына, қоғамда белсенді рөл атқаруына мүмкіндік береді. Сонымен қатар, инклюзивті білім беру қоғамды жұмылдыруға, барлық балалардың құқығын қорғауға және олардың қоғамда өз орнын табуына ықпал етеді.

Инклюзивті білім берудің артықшылықтары

Инклюзивті білім беру бірнеше маңызды артықшылықтарды ұсынады:

- **Әлеуметтік интеграция:** Инклюзивті білім беру оқушыларға өзара түсіністік пен құрметті қалыптастыруға көмектеседі. Бұл ерекше қажеттіліктері бар балаларға өз қатарластарымен тең дәрежеде өмір сүруге және жұмыс істеуге мүмкіндік береді.
- **Қоғамдағы теңдік:** Бұл тәсіл қоғамдағы барлық мүшелерге тең құқықтарды береді. Әсіресе, әлеуметтік тұрғыдан оқшауланған немесе кемсітушілікке ұшыраған балалар үшін инклюзивті білім беру — бұл олардың қоғамға толық интеграциялануына мүмкіндік беретін маңызды қадам.
- **Әлеуметтік дағдыларды дамыту:** Қарым-қатынас дағдылары мен топта жұмыс істеу қабілетін дамыту инклюзивті білім берудің

маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Бұл оқушыларды қоғамдық өмірге белсенді қатысуға дайындайды.

Инклюзивті білім беру тәсілінің ең үлкен артықшылығы — қоғамдағы әртүрлі топтардың арасында теңдік орнатуы. Бұл әдіс қоғамды біріктіруге, әр түрлі адамдар мен топтар арасында түсіністік орнатуға мүмкіндік береді.

Инклюзивті білім беру қоғамның дамуына әсері

Инклюзивті білім беру қоғамның барлық салаларына оң әсер етеді. Ол әлеуметтік қатынастарды жетілдіріп, әр адамның өзіне деген сенімін арттырады. Сонымен қатар, инклюзия білім алушылардың бойында басқа адамдардың қажеттіліктері мен мүдделеріне құрметпен қарауды қалыптастырады. Бұл қадам қоғамның психологиялық тұрғыдан дамуына үлкен ықпал етеді.

Инклюзивті білім беру жүйесі адамның әртүрлілігін мойындай отырып, барлық балаларды бірдей дәрежеде құрметтеуге бағытталған. Қоғамдағы барлық адам бірдей құқықтарға ие болып, әр адамға өзінің әлеуетін толық жүзеге асыруға мүмкіндік беріледі. Бұл жүйе қоғамның әлеуметтік әл-ауқатын арттырып, адамдардың бір-бірімен тіл табысуын жеңілдетеді.

Инклюзивті білім берудің экономикалық аспектілері

Инклюзивті білім беру экономикалық тұрғыдан да маңызды болып табылады. Бұл жүйе ерекше қажеттіліктері бар балалардың әлеуетін толық ашуға мүмкіндік беріп, оларды еңбек нарығына дайындайды. Нәтижесінде, инклюзивті білім беру қоғамға қосымша экономикалық пайда әкеледі, өйткені ерекше қажеттіліктері бар балалар өздерінің жұмысқа қабілеттілігіне қарай қоғамға пайдалы бола алады.

Бұл жүйе жұмыссыздықты азайтуға және еңбек нарығына қатысу мүмкіндігін арттыруға ықпал етеді. Инклюзивті білім беру жүйесін дамыту арқылы мемлекет әлеуметтік және экономикалық жағдайларды жақсартып алады, себебі инклюзивті қоғам барлық топтар үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етеді.

Инклюзивті білім беру жүйесінің қиындықтары мен шешімдері

Инклюзивті білім беру жүйесін енгізу кезінде бірқатар қиындықтар туындауы мүмкін. Бұл қиындықтардың бірі — мұғалімдердің осы жүйеге дайын болмауы. Мұғалімдердің инклюзивті оқытуға дайын болуы үшін арнайы даярлықтан өтуі қажет. Олар балалардың әртүрлі қажеттіліктеріне бейімделген әдіс-тәсілдерді қолдана білуі керек.

Сонымен қатар, арнайы құралдар мен жабдықтардың жетіспеушілігі, оқу жоспарларының өзгертілуі, ата-аналар мен қоғам тарапынан қолдау көрсету қажеттілігі сияқты мәселелер де кездеседі. Мұндай қиындықтарды шешу үшін мұғалімдерге арналған курстар мен тренингтер ұйымдастырылып, арнайы білім беру бағдарламалары мен құралдар әзірленуі қажет.

Инклюзивті білім беру жүйесі қоғамдағы теңдік пен әділеттілікті қамтамасыз ету үшін өте маңызды. Бұл жүйе тек ерекше қажеттіліктері бар балаларға ғана емес, барлық оқушыларға қоғамда тең мүмкіндік береді, олардың арасындағы түсіністікті нығайтады және әлеуметтік интеграцияға ықпал етеді. Инклюзивті білім беру тек білім саласы ғана емес, бүкіл қоғам үшін өмірлік қажеттілік болып табылады, себебі ол адам құқықтарының сақталуына және әр адамның толыққанды өмір сүруіне мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. *Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы.*
2. *ЮНЕСКО. Инклюзивті білім берудің халықаралық стандарттары.*
3. *Ш. Б. Мұқанова. «Инклюзивті білім беру: теориясы мен практикасы».*
4. *Д. А. Шевченко. «Әлеуметтік интеграция және инклюзивті білім беру».*
5. *Т. С. Алдабергенова. «Инклюзивті білім берудің әлеуметтік маңызы».*

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.